

Az 1852-diki augusztus 22-én tartott közgyűlés
végzésének következtében a választmány által ki-
dolgozott

P r o g r a m m.

Midőn a jó és olcsó könyvkiadó társulat eddigi czimét változtatni kívánja, erre több rendbeli nézetek által vezéreltetik, nevezetesen : e czim azon kívül, hogy a kiejtésre alkalmatlan, sőt a társulatnak kisebbitésére is felhasználhatott, nem csak a társulatnak kath. egyházi jellegét nem sejezi ki, de még annak eddigi czélját és működését, melly végett létesült, sem foglalja magában ; ugyan is a társulat nem csak jó és olcsó könyvek kiadása, hanem egyszersmind terjesztése végett létesült, s eddigi fenállása óta, a saját maga által kiadottakon kívül, buzgó kath. férfiaktól adományban nyert, s a kath. szent hit elveinek megszilárdítását előmozdító könyveknek terjesztését is eszközölte, s miként lapjai tanusítják, jótékony czélokra nevezetes adakozásokat gyűjtött : annál kevésbé fogna megfelelni azon szélesebb alpra fektetendő működésének, mellyben ezután mozogni magát elhatározta. Miután tehát a társulat kath. egyházi jelleggel bír s a kath. egyház kebelén nevedett fel, továbbá működési körét akképen kívánja tágítani, hogy a jóságos cselekedeteket is, mellyek a hittel karöltve járnak, tehetségéhez képest gyakorol-

hassa, egyéb kath. társulatoknak példáját követendő, czim tekintetében is azokkal párvonalba kíván állíttatni. Mivel pedig a kath. egyház hagyományos szokásai azt kívánják, hogy mindannak elébe, mi az egyház kebeléből veszi származását, valamelly szentnek neve tűzessék, továbbá az Europa külön tartományaiban létrejött *Carolus Borromaeus, Pius, Bonifacius, Severinus, Leopold, Nep. János, Cyrill Method* s t. kath. egyletek leginkább a tartomány első apostolának nevét vevén föl, ez által kijelelék az ösvényt, mellyen minden kath. egyletnek haladni kell; — mind ezen okoknál fogva a társulat illőbb czimet keresve magának, helyesebbet nem találhatott, mint szent István első apostoli királyunk nevét, ki a kath. hitet Magyarországhban megalapította, s annak terjesztésében maga is dicső példával ment elől; — miért is a társulat jövőre *Szent István Társulata* czimmal kívánna élni.

A társulat eddigi állását jövő állásával akkép kívánja kiegyeztetni, hogy fenlevő alapszabályai legkevesebbé se gyengítettessenek, sőt ezen intézkedés és tágitás eddigi működésének inkább javára szolgáljon, hogy a melly czélt eddig is fogatosítani igyekezett, az jövőre még nagyobb mértékben érethessék el. Eddigi alapszabályai tehát sértetlen épségben maradandának ollyformán, — hogy a részvénydíjak fejében adandó s egyéb épületes s iskolai könyveknek kiállítása legkisebb csorbát se szenvedjen, s csak a mi innen fenmarad, fordíttathassék ujabban kitűzött czélokra.

A társulatnak tehát ezentul is czélja leend: A kath. hittel és érzelemnek élesztése és szilárdítása, a hit igazságainak terjesztése és megvédése irodalmi uton az iskolákban, köznép és műveltebb osztályok között. Ehez számítja még ugyan ezen czélok előmozdítását *élő szóval és a keresztény szeretet művei által.*

Mi a kath. hittel és érzelem *élő szóval* terjesztését és szilárdítását illeti: az nem ugy értendő, mint ha a társulat az egyház tanítói jogába és hatalmába

akarna belevágni, melly a püspöki karban központosul; hanem hogy az egyházi hatalomtól függés mellett élőszóval is megteendi mindazt, a mire akár egyes tagjainak buzgósága ajánlkozik, akár pedig befolyása által segédkezet nyujthat. E tér sokkal tágasabb, hogy sem azt kevés szavakkal körülírni lehetne; csupán példa gyanánt kíván némelly egyes eseteket megemliteni. Többi közt megtörténhetik, hogy a társulat némelly buzgó tagjai a pesti egyetem templomában korszerű tárgyak fölött évenként tartandó bizonyos számú értekezleti beszédek előadására vállalkoznak; vagy a börtönök meglátogatására, — s a szerencsétlen foglyoknak lelki oktatására ajánlkoznak. Megtörténhetik, a mint erre már példa is van, hogy valamelly magán nevelő intézet a társulat befolyása és oltalma alatt kíván állani, s tőle irányt venni s azt a társulatnak tanácsosal és tettel gyámolítania szükséges. Megtörténhetik, hogy az ugy nevezett *Iskolaszüzek* gyülekezete fog az ország szívében felállittatni, melly a vidékre is kiküldendő tagjai által, főleg a nőnemnek szelid vallásos nevelését vegye gondjai alá, mire napjainkban olly nagy szükség mutatkozik, s e gyülekezetet a társulatnak kellend működésében gyámolítani. Szintugy feladatul tekinti a társulat kath. családokhoz alkalmas nevelőket ajánlani, s azokra felügyelni. De szükség van főleg arra, hogy a kath. öntudat önmagunkban ébresztessék és szilárditassék folytonos serkentés által; mi végre évnegyedenként nyilvános választmányi gyűlések lennének tartandók, mellyekben minden tagok megjelenhetnének s e gyűlésekben előadások tartatnának valamelly a kath. érzelmet és öntudatot ébresztő tárgy fölött, olly megjegyzéssel, hogy a tartandó előadások két nappal előbb az elnöknek bejelentetnének, — s több efféle. Miért is a társulatnak szinte célja lenne: az egyes tagok serkentése és szilárdítása az egésznekerkölcsei befolyása által.

Mi a jóságos cselekedeteket, vagyis a keresztény szeretet műveinek gyakorlatát illeti, e részben messze

elágazó tér nyílik a társulatnak, mellynek művelése a körülményektől függend. Lehetetlen volna felsorolni itten a könyörületességnek és irgalmasságnak megszámlálhatlan tárgyait: azonban bár mit fog is a társulat e részben létesíteni akarni a könyörületesség műveinek gyakorlatában, mindenkor azon elvet tartandja szem előtt, és ezt nyíltan bevallani is szükségesnek véli, hogy ne csak a testi bajokon legyen egy pillanatig segítve, hanem egyszersmind a rossznak, s a nyomornak kutforrása is — a vétek — elfojtassék, s ekképen a lélek betegsége orvosoltassék. Így például: azon elhagyatott gyermekekre vetve figyelmét, kik különben a dolgozó házba kerülnének, igyekezni fog azokat egyes kézművesekhez, vagy intézetekbe ajánlani, úgy szinte más országok példájára azok számára mentő-házakat nyitni, hol ne csak testök tápláltassék, hanem vallásos elemi, és erkölcsi oktatás által lelkök is kiképeztessek: — vannak gyermekek, kiket nem lehet ugyan elhagyatottnak mondani, azonban szüleik szegénysége nem képes azoknak a ruhát vagy iskolai könyvet megszerezni, ilyeneket a társulat ruhaneműekkel, s könyvekkel fogna ellátni, s azoknak iskoláztatását minden kitelhető módon könnyíthetné, hogy a társadalom becsületes polgárokat nyerhessen bennök; — feladatának tarthatná továbbá becsületes foglalatosságot szerezni általában a dologtalanoknak, s arra ügyelni, hogy kivált nőszemélyek, kik foglalkozás hiánya miatt, az elcsábítás veszélyének lennének kitéve, az örvénybe süllyedéstől megóvassanak; — szemmel tartana olly családokat, kik végszükségre jutnának, ezeket alkalmas módon segélyezné, s ha önhibájuk, például részegség vagy pazarlás által jutnának inségre, a segélyt akkép nyujtaná, hogy az erkölcs ösvényére visszavezettessenek. Testi betegeket lelkileg gyámolítani, miként erre a szent Rochus kórházban fölállított könyvtár által már példát is mutatott, — elbocsátott fegyenczeket a visszaeséstől megóvni, — s ha illyes czélokra szerzetes rendek alakulnának, azoknak

tevékenységeit gyámolítani, — erkölcsi hatással oda irányozni működését, hogy az olly helyek, mellyek a vétekeknek tanyái lennének, kevesbittessenek, vagy megszüntessenek, s e mellett a keresztény erkölcsi érzület és hitszellem növekedjék, miként ennek a bécsi Severin egyesület tagjai gyönyörű példáját adák, hol számos kereskedők önkényt kötelezék magokat arra, hogy vasár- és ünnepnapokon boltjaikat zárva tartandják, s embe-reiket munkára nem kényszerítendik. Kötelességének ismerné a társulat életbe léptetni és pártfogolni minden, a hitélet emelésére és megszilárdítására czélzó egyesületeket, miként ezt a Jézus sz. gyermeksege társulatával már meg is kezdette. — Mindezen bajok enyhítésére, s a szív nemesítésének eszközlésére nézve leginkább kívánatosnak látja, hogy a természet és gondviselés által annyi kegyelettel és irgalmasság érzelmeivel leginkább megajándékozott nőnem gyámolítsa a társulatot a jótékonyság mindezen céljainak kivitelében, mert csak így reménylhető, hogy közremunkálása által irányadólag gyakorolhatja legnagyobb mértékben a keresztény szeretet műveit, — s ha ezen jótékonysági célokra olly nőegyesület alakulandana, melly nem egyedül a testet fogná táplálni, hanem a lélek és szívnemesítésre is különös gondját fordítaná, ennek egy külön elvált igazgatás mellett folytonos összeköttetésben kellene lenni a társulattal, kijelelendő biztosok által, kik közvetlen tanácsadói lehetnének, s gyámolítását minden módon eszközölnék, mint a társulat tolmácsai; különben pedig saját szabályai szerint, és külön fogna e kath. nőegyesület működni.

Fölfejtetvén ekképen a társulat céljai, megemlítettök végre azon források, mellyek a társulat rendelkezésére állanak, vagy a mellyekre a keresztény hívek ajtatos és kegyeletes érzelmeiben bizva szert tehetni vél a társulat. — Mindenek előtt eme jótékonysági célokra fölajánlja a társulat a felesleget évi nyereseményeiből. Továbbá tisztelettel fölkérendőknek véli az ország

megyés püspökeit, miszerint megyéjük papságához intézendő körlevelekben, e szent ügyet szívökre kötni, s öket arra fülhivni méltóztatnának, hogy végrendeletekben e szent ügyről meg ne feledkezzenek. — Ide fordítandók lennének azon önkénytes adományok, melyek különösen a társulat tagjai vagy más egyesek által fognának e célra beszolgáltatni, azon megjegyzéssel, miszerint szabadságában áll mindenkinek külön megnevezni a célt, mellyre adakozni kíván, melly esetben a társulat az adakozó szándékának eleget teendő, a külön célokra bejött pénzeket rendeltetésök szerint fogná fölhasználni. Minthogy a segélyezésnek nem kell okvetetlen kézpénzből állania, örömetst elfogad a társulat minden természetben adott tárgyakat is, például: gabnaneemeket, kézműveket s a t. Adhatják elő magokat esetek, hogy bizonyos meghatározott célra, ivenk körözttése, vagy hirlapokbani fölszólítás utján, gyűjtések vétessenek foganatba. Egyéb keresztény országok példájára szent beszédek is kész tartatni a társulat az egyházakban, mellyek által a hivek adakozásra lennének buzditandók. A társulat tagjai, a mint kinek kinek tehetsége engedi, jó példaadással bizonyos összegnek évenkinti fizetésére kötelezhetik magokat. Végre megkisérténé a társulat valamelly könyvnek kiadását évenkint, mellynek jövedelme a szegény osztály számára lenne szentelendő.

Hogy pedig az említett különféle utak, s módok által a Szentlélek sugallatából összegyüüendö jótékony adakozások érdemtelenekre ne pazaroltassanak, s az irgalmasság cselekedeteinek gyakorlata erkölcsi hatását ne téveszsze, előre is határozattan kijelenti a társulat, miként semminemü magán kérelmezéseket el nem fogad, hanem saját belátása szerint fogja megállapítani azon üdvös intézkedéseket, mellyeket a szükség legsürgösbben parancsol, s a mellyeknek életbe léptetését anyagi forrásai lassankint megengedendik, magától értetödvén, miként működéséről egész az utolsó fillérig a közön-

ségnek nyilvánosan számolni fog; működését pedig olly irányban kívánja gyakorolni, hogy az ö-szegyülendő segélyezések által minél előbb valamely jótékony intézetnek vethesse meg alapját, mellynek lehetősége amint beálland, azt köztudomásra juttatni el nem mulasztandja.

Végezetre minthogy az irgalmasság cselekedeteinek legfőbb forrása a ker. szeretet, ennek fölébresztése végett az egyik leghathatósb eszközt a nyilvánosság közlönyeiben vagy is a saját kezelése alatt kiadandó lapjaiban szemléli. Mi végre a Néplapok, és Családi-lapok szerkesztőit oda utasítja, hogy a szent ügynek érdekében minden tehetségeiket fölhasználják, azt a hiveknek buzgóságába hathatósan ajánlják; lapjaikban hivatalos rovatot nyissanak, melly a társulat ügyeit éber figyelemmel kísérje, a szükséges fölszólításokat, és kimutatásokat annak idejében meghozza; a társulat igazgatójának kötelességül tétetik megadni e lapoknak az irányt, a titoknoknak pedig átadni azoknak az elkészített jelentéseket s a szerkesztőknek különösen szívökre köttetik, hogy az ezen programmban fölhozott eszméket, külön czikkekből bővebben fejteggessék, s az olvasó közönség kedélyére mindenkép hatni igyekezzenek. Szintakkép tagjainak buzgóságától megvárja a társulat, hogy ennek irányát és céljait magán körökben ajánlani, s ekképen a társulat tagjainak számát szaporítani igyekezzenek.

Ezekben vélte a választmány kifejtendőnek azt, mit az e. f. évi aug. 22-én tartott közgyűlés meghatározott, t. i. hogy a jó és olcsó könyvkiadó társulat ezentul Sz. István Társulata czímet vevén fel, működési körét akképen kívánja tágítani, hogy a mit eddig könyvek kiadása által célba vett — a kath. hitszellem és érzelem fölébresztését, s a kath. tanok megvédését. — azt ezentul élő szóval s a keresztény szeretet művei által is eszközölje. Mi véghől alapszabályait ujakkal tartja bővítendőknél, mellyek itt következnek.

Szent István Társulatának pótlék- szabályai.

I.

A Boldogságos Szüz pártfogása alatt, eddig „jó és olcsó könyvkiadó társulat” czímet viselő katolikusok egylete, ezentul „Sz. István Társulata” czímet veszi fel.

II.

A társulatnak eddigi célja, iránya s alapszabályai teljes erejökben megmaradnak.

III.

A társulat azokban kitűzött üdvös célját ezentul jó könyvek kiadása és terjesztése mellett, előszóval és a keresztény szeretet művei által is igyekezend eszközölni.

IV.

A társulat midőn az előszóvali működést teendőinek sorába felveszi, az által legkevésbé sem akar az egyházi tanítói hatalom jogaiba vágni, mellynek magát inkább egészen alárendeli; hanem ezzel egyet értő, sőt ezt elősegítő módok által kívánja a kath. hitbuzgalmat, és érzelmet tagjai között feléleszteni. Jelezen

V.

Évnegyedenként tagjait egy nagyobb gyűlésre összehívja, hogy az abban tartandó előszóvali előadások által a társulati tagok a katolikus hitélet és ker. szeretet gyakorlatára buzdíttassanak. Az előadások tárgya azonban gyűlés előtt legalább két nappal az elnökségnek bejelentendő leszen, hogy az ily előadások sorát és módját előre meghatározhassa. Mikép az a bécsi Severinus egylet üléseiben szokott történni.

VI.

A keresztény szeretet műveinek gyakorlatában azt tartandja a társulat szem előtt, hogy ne csak a testi szükségekben nyújtson segédelmet, haem főleg a lelki javítás által hasson a nyomor megszüntetésére. E végre

VII.

A kórházakban jó és épületes könyvtárak állításával a fellábadozó betegeknek lelki vigasztalát nyújtani; a dolgozó és fegyházakban szinte jó olvasmányok szolgáltatása által a fegyenczek javulását eszközölni; szegény gyermekek számára iskolai könyveket vagy ruházatot nyújtani, s egyáltalában ezen már is megkezdett jótékonyági uton az elhagyatott osztály vallásosságára és erkölcsiségére hatni. lesznek a társulat teendői.

VIII.

A keresztény szeretet lelki és testi cselekedeteit pedig ezen kutsorrásokból reméli gyakorolhatóknak. 1) A mi fölösleget a jó könyvek terjesztéséből megtakaríthat, és nélkülözhet, azt évenként jótéteményekre szánja. 2) Minden évben egy könyvet különösen a végből fog kiadni, hogy annak jövedelme ide fordíttassék. 3) Reméli, hogy a társulat tagjai és más könyörületes hívek e célhoz különös adományokkal is fognak járulni, és az illy adományok nem csupán pénzből; hanem természetényekből vagy kézművekből is állhatnak. 4) A körülményekhez képest különös kitűzött jótékonyági célra a közönséget felszólítandja.

IX.

A jótékonyági célra begyülemdő adományok külön fognak kezeltetni, és azokról külön számadás fog vitetni.

X.

A társulat a közbirodalmi felsőbb helybenhagyást nyert és hasoncélú katolikus egyletekkel kölcsönös buzditás tekintetéből szellemi összeköttetésbe kíván lépni.
